

Gece seyri

Aşk mı nefret mi?

KOCAMAN BİR YAZ, SICAK VE GÜZEL GECELER SİZİ BEKLİYOR. BATAN GÜNEŞE DOĞRU YA DA GÜN DOĞARKEN DENİZDE OLMAK VE YELKEN YAPMAK MUHTEŞEMDİR. ÖZELLİKLE İLK DEFA GECE SEYRİNE ÇIKACAKSANIZ, AŞKINIZIN KÂBUSA, NEFRETE DÖNMEMESİ İÇİN, GECE SEYRİNE NASIL HAZIRLANILDIĞINI VE NELERE DİKKAT EDİLMESİ GEREKTİĞİNİ ANLATMAK İSTİYORUZ.

Tayfun Öztuna

Sabine Dedeoğlu

YAZI: SABİNE DEDEOĞLU VE TAYFUN ÖZTUNA

Bundan sekiz sene önce bir temmuz akşamı 18:30 civarında Bozukkale'den ayrıldık. Hedefimiz birkaç saat gece seyri yapıp Kumlubükü'nde Hollandalı Ahmet'in iskelesine bağlanmaktı. Yanımda ileri seviye kursu alan beş talebe, altımızda 41 feet'lik bir Dufour Classic... Birkaç saat sonra, 21:30'da hayatımın en güzel anlarından birini yaşadım: Kızıl Ada ve Kadırğa Burnu'nun arasında, baş sancak omuzluğumuzdaki dolunayın aydınlattığı denizde, yaklaşık 1 deniz mili açığında seyrettiğimiz karadan gelen tatlı bir rüzgâr ile fişir fişir yelken yaparken, tam da mehtabın

içinden iki yunus çıktı! Bir süre yan yana yol aldık; keyiften bayıldım, eridim. Unutamayacağım bir an... Gece seyri böyle şahane manzaralara gebedir ancak bu güzel seyrin büyümesine kapılıp dikkat etmemiz gerekenleri göz ardı etmemelisiniz; zira seyriniz kâbusa dönebilir.

Yoksa o bir gemi mi?

Deniz simsiyah, gökyüzü bulutlarla kaplı, rüzgâr sağanaklı esiyor ve karadan ışıklar geliyor... O da ne, karşımızdan gelen şey bir gemi mi yoksa? Hava müsait olsa bile gece

karanlığında insanın tersi dönüyor çünkü görüş mesafesi azalıyor. Görüş azaldığı anda her şey ama her şey değişiyor. Bir geminin size olan mesafesini ya da rotasını tahmin etmek gündüz olduğundan çok daha zorlaşıyor. Üstelik kendi teknenize bile hakimiyetiniz azalıyor; yelken basmak-indirmek, manevra yapmak, camadan vurmak, yanaşmak gibi işler güçleşiyor. Almanca'da "Gece bütün kediler gridir" diye bir söz vardır. Teknede de hiçbir rengin farkını algılayamazsınız. Bütün bunların devamında yeni psikolojik etkenler de devreye girer. Uzun süren

TAKTİK ■

gecenin ardından uykusuzluk sizi yıpratır, sabaha karşı düşen hava sıcaklığı üşütür. Üşüme ve karanlık beraberinde korkuyu getirir. Ancak doğru hazırlanırsanız gece seyirinden korkmanıza gerek olmadığını bilmelisiniz. Gündüzden farklı olsa da dikkat edilecek şeyler genelde aynıdır. İlk gece seyirini uygun şartlarda yapanlar, sonraki seferlere çok daha iyi hazırlanmış olarak çıkarlar. Bu yüzden ilk gece seyirini iyi bir zamana denk getirmenizde fayda var. Güney Ege'nin yaz geceleri, başlangıç için çok uygundur zira geceler kısa, rüzgârlar hafif, ısı da makuldur.

Güneş batmadan...

Ciddi ve eksiksiz bir hazırlık güvenli bir gece seyirinin en önemli noktasıdır. Rotanızı hava kararmadan netleştirin. GPS ve seyir haritalarına kerteriz (waypoint) koyun; yolda görünen fenerleri, onların koordinat ve özelliklerini, yaklaşık kaçta orada olacağını (ETA) ve pusula rotasını yanınızda tutacağınız küçük bir kağıda not alın. Güverte ve havuzluk kontrolünü hava kararmak üzereyken bitirin. Teknenin üstü neta olmalı ki bir şey düşmesin, ayağınız takılmasın. Mandarları, iskotaları, camadan halatlarını ve seyir ışıklarını kontrol edin. (Hangi halatın kaçınıcı kilitte sabitlendiğine de bakın, zira halatların rengi karanlıkta pek anlaşılmaz). Ön hazırlık yaparken her zaman başınıza gelebilecek her olayı değerlendirin; GPS ya da Chart Plotter çalışmayabilir, hava sertleşebilir...

Tavsiyemiz, geceleri temkinli yelken yapmanız. Yarışta değilseniz camadanlı gidin, en kötü ihtimal biraz yavaş gidersiniz. Gece vakti sert rüzârda camadan vurmaktansa gideceğiniz yere daha geç varmayı tercih edin.

Güvertede yürümeniz gerekebilir, o yüzden sancak ve iskele güvertede emniyet kemerlerini bağlamak için bir tel yada kayış (jacklines) kullanın. Gece dışarda olan herkesin can yeleği (ışıklı olanlardan) ve emniyet kemeri takmasını şart tutun. Unutmayın; gece denize düşen birinin bulunması çok zordur. Lazım olmayacak şeyleri içeri koyun (güneş kremi, güneş gözlüğü vs) ve gece gerekecek özel malzemeleri havuzluğa alın. El fenerleriniz mutlaka olmalı, varsa ekibinize başa bağlanan fenerlerden dağıtın. Atnalı ışığını kontrol edin, kolay ve çabuk denize atabileceğiniz bir şekilde asın. Navigasyon aletlerini ve haritaları içerde hazırlayın; vinç kollarını kolay ulaşılabilecek sağlam yerlere koyun.

Gece seyirinde denizcinin canı devamlı surette bir şeyler yemek ister. Leblebi, çerez, çikolata, meyve, kurabiye gibi şeyleri kolay ulaşabilecek ve ıslanmayan bir şekilde havuzlukta bulundurun. Su kaynatın ve bir termosta tutun ki kahve veya çorba içmek istediğiniz zaman

kolay ve hızlı hazırlayabilesiniz.

Güverte altında da teknenin neta olması; dolapların kapalı, masaların ve eviyenin boş olması lazım. (Gece boyunca yeterince malzemeyi eviyeye atacaksınız zaten). Navigasyon masasının içini de organize edin. Cetvel, kurşunkalem, pergel, silgi, el pusulası ve gerekebilecek tüm haritaları (sıraya koyarak) hazır edin. Dürbün ve varsa projektör için havuzlukta sağlam bir yeri bulun. Lazım olmayan vanaları (seacock) kapatın. Yedek kıyafetlerinizi hazır tutun.

Mürettebatı hazırlayın

Teknenin skipper'ı olsanız da bir ara teknenin idaresini arkadaşlarınıza bırakıp siz de uyuyacaksınız. Beş dakikada bir sizi kaldırmamaları için sorumlu kişilerle efektif bir brifing hazırlayın. Önemli elektronik göstergelerin kullanması; GPS, rüzgârölçer, derinlik ve hız göstergeleri, otopilotun kullanımı hakkında bilgi verin. Özellikle AIS (Automatic Identification System: Yakınınızdan geçen gemileri, rotası, hızı, UKW sinyaliyle Chart Plotter'da gösteren bir sistem) ve radar gibi gece seyri için çok önemli cihazları anlatmayı da ihmal etmeyin. Gidilecek rotayı ve özellikle yolda karşılaşılabilecek zor veya tehlikeli bölgeleri baştan konuşun. Nöbet tutacak mürettebata onlardan neler beklediğinizi anlatın. Örneğin; dışarda kimsenin can yeleksiz/ kemersiz dolaşmamasını sağlamalarını, skipper'ı çağırmadan yelkenli bir manevra yapmalarını, saatte bir seyir haritasına pozisyon ve zaman işaretlemelerini, seyir defterine notlar almalarını net bir şekilde sebepleriyle anlatın. Her vardiyanın sorumlu kişi ve görev dağılımı önceden yapın. Ve tabii ki herkesin bilmesi lazım: Herhangi bir şühpe ya da kararsızlık varsa size hemen haber verilmesi gerekir. Skipper olarak hem tekneden hem de mürettebattan siz sorumlusunuz.

Siz ya da ekibiniz ilk defa gece seyir yapacaksınız, kolay ve daha önce yaptığınız bir rota seçin. En iyisi, güneş batmadan bir-iki saat önce yola çıkın ki mürettebat karanlık basmadan seyre alışsın, günbatımında seyirin keyifini

çıkartsın. Aydınlıkta koydan çıkmanın rahatlığı da ayrıca işinizi kolaylaştırır. Açık denizde seyretmek (dar geçişler ve sıkışık bir trafik olmadan), hafif rüzgâr, bulutsuz gökyüzü ve/veya dolunay, ilk gece seyirinizi rahat geçirmenizi sağlayacaktır; hava konusunda 'emin olun'. Hava güzel de olsa ilk defa gece seyri yapmanın bir heyecanı mutlaka olacaktır; bunun için iskele taraftan geçen koca bir gemiyle sancakta duran bir kardinal şamandırası arasından geçmeye gerek yok.

Kendinizi ve mürettebatınızı bu ilk gece seyirinde çok zorlamayın. Rotanız 25 deniz milinden kısa olsun. Öte yandan gece seyri yapıp gün ışığında gideceğiniz yere varmanız, yanaşma açısından kolaylık sağlar. Gece karanlıkta yanaşma planlıyorsanız, kolay ve bildiğiniz bir yer seçin. Mesela marinanız ilk defa için ideal olabilir. Ya da navigasyon açısından problemsiz, düz gidilebilecek bir yer de olabilir. Kıyı ışıkları nedeniyle marina ya da liman girişini bulmanız zor olabilir zira kıyıda birçok yerden kırmızı, yeşil ve beyaz ışıklar gelebilir. Bu durum sizi yanıltabilir ama bu ışıklar aynı zamanda gece karanlığını da biraz aydınlatarak size yardımcı olabilir. Ancak hiçbir zaman sadece şehir ışığına güvenmeyin. Bir kere başımıza geldi; tam koya girerken köyde elektrik kesildi ve her yer kapkara oldu, her şey yok oldu...

Vardiya ve dinlenme

Hava kararmadan önce havuzlukta beraber küçük bir akşam yemeği yerken seyirle ilgili önemli detayların üzerinden bir kez daha geçebilirsiniz. İlk vardiya yemekten sonra başlasın ve ilk dinlenme zamanını tecrübeliler alsın. İlk gecede uyumak zor olsa da herkesin nöbeti dışında uzanması ve dinlenmeye çalışması lazım. Gecenin geç saatlerine kadar oturup sohbet eden tecrübesiz ekiplerde herkesin aynı zamanda uykusu gelir. Bütün gece seyir planladıysanız ciddi bir nöbet planına göre vardiya tutun.

Vardiya için mürettebat sayısına ve havaya bağlı olarak düşünülmüş çeşitli modeller vardır. Eğer bir geceden fazla gidiyorsanız, daha uzun dinlenme zamanı koymanız gerekir. Mesela üç kişilik bir ekipte, bir kişi iki saat nöbet tutup dört saat uyuyabilir. Hava sertse bir kişi 'standby' modunda olmalıdır (tüm kıyafetleri üzerinde, güverte altında beklemede). Bu kişi gerekirse (manevra ya da camadanda) vardiyadakine yardım edebilir. Eğer dört ya da daha fazla kişi varsa grup şeklinde nöbet tutulur ve altı saatte bir vardiya değişir. Hava sertse iki grup üçer saat nöbet tutar, diğer grup 'standby'da olur. En zor vakitler sabah 02:00'den gündeğümüne kadar olan süredir. Birkaç gece üst üste seyirde olacaksanız, o vardiyaları hep aynı kişi yapmasın.

Teknede iki kişi varsa; üç saat vardiya, üç saat 'standby' en çok uygulanan sistemdir. Akşam 18:00 ile 06:00 arasında dört vardiya oluşturulur. Uyku üzerine yapılan araştırmalar gösteriyor ki uykunun uzunluğundan ziyade uyku için eşit rutinler olması daha önemli. Hava sertse nöbet iki saate indirilir. İki saat nöbet iki saat standby... Havuzlukta daha kısa bir nöbet, daha rahat ve daha az uyku, gündüz saatleri için yeterli olacaktır.

TAKTİK ■

Saat	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
A kişi	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
B kişi	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
C kişi	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
D kişi	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

Kırmızı: Dinlenmede **Sarı:** Navigasyon **Yeşil:** Vardiya/dümen

Çeşitli vardiya modellerini inceleyin, öğrenin ama skipper olarak sizin tekne, mürettebat, rota ve havaya göre herkese uygun çözümü bulacak kişi olduğunuzu unutmayın.

Bizim anlayışımıza göre denizde tek başında olmamalısınız, özellikle de gece seyirinde. Ancak mürettebatınıza bir şey olursa ve siz de tek başınıza kalırsanız yapmanız gereken en önemli şey saatinizi kurmaktır. 15 dakikada bir teknenizi ve etraf kontrol edin. Ayrıca üşümeyin, enerjinizi boşa harcamayın!

Otopilot sayesinde havuzluktaki görevler günümüzde daha kolay. Nöbettekiler GPS plotter kullanarak

doğanın ve manzaranın keyifini çıkartabilir ancak her an trafik olabileceğini ve özellikle ışsız küçük balıkçılarla karşılaşabileceğinizi unutmayın. Gemilerin pruva ışıkları 5-6 deniz mili uzaktan görünüyorsa 25 knot hızla gelen büyük bir yük gemisinin 12-13 dakikada karşınıza olacağını hesap edin.

Teknede gece rutinleri oluşturun. Mesela en az 15 dakikada bir etrafınıza 360° açıyla bakın ve trafiği kontrol edin. Her saatte bir kere seyir defterini işleyin, seyir haritasına saat ve pozisyon koyun! Teknik donanımı ve yelkenleri kontrol edin...

Vardiya değiştirirken

Gece seyri tam takım işidir. Bir grup yelken yaparken diğer grup dinlenmelidir. Vardiya değiştirirken ayakta olan grup yeni gelen (ve yeni kalkan) gruba kahve hazırlayabilir. Biten nöbette neler olduğu hakkında yeni gelenleri bilgilendirmek ve ilerde neler olabileceği hakkında küçük bir toplantı yapmak da faydalı olacaktır. (Değişen rüzgâr, teknik problemler, navigasyon ile ilgili dikkat edilecek noktalar, etraftaki trafik...) Bunu yaparsanız vardiyası gelen arkadaşlar nöbetlerine iyi hazırlanmış olurlar işlerini daha rahat yaparlar. Tüm bunlar, takım ruhunu güçlendirmek açısından da önemlidir.

Seyir defteri

Her seyirde not alınması gerekir; özellikle de bilmediğiniz sularda geziyor ve gece-gündüz yol alıyorsanız... Sorumlu kişi saatte bir kere navigasyonla ilgili detayları yazar: SOG (Speed Over

Ground), COG (Course Over Ground), rüzgârın yönü ve hızı, barometre durumu, kat edilen toplam mesafe, görüş durumu, dalga boyu, motor saati, GPS koordinatları... Aynı zamanda koordinatlar ve saat kağıt haritada işaretlenir ve rota çizilir. Üç saatte bir de teknik kontrol yapılmalıdır: Sintine, vanalar, aküler... Motor seyirindeyseniz su filtresine, yakıt filtresine, motor altında kaçak su ya da yağ olup olmadığına, motor ısısına ve yağ basıncına da bakılır.

Seyir defterinde farklı yorumlar da yazabilirsiniz. Böylece belki de yavaş yavaş oluşmakta olan bir problemi büyümeden fark edebilirsiniz. Mesela bir hortumdan yavaş su kaçıyor, bir filtre tıkanmamıştır ama tıkanmak üzeredir vs... Seyir defteri yazarken kendinize ve sonrada diğer arkadaşlarınıza durumu rapor ettiğinizi unutmayın. Bu sayede teknenize daha iyi hakim olursunuz ve gerçekten başınıza bir şey gelirse elinizde size yardımcı olacak detaylar bulunabilir. Mesela GPS bozulursa seyir defterinden bir saat önce nerede olduğunuzu görebilirsiniz. Hava yavaşça dönüyorsa, bunu seyir defterini okuyarak keşfedebilirsiniz. Böylece bir kaza halinde sigortaya da detaylı rapor verebilirsiniz.

Yelkenli tekne için seyir defteri örneği

Teknenin adı:

Skipper'in adı:

Tarih/zaman:

Görevli:

LAT LON:

Motor saati:

Rüzgârın yönü (T °):

Rüzgârın hızı (knot):

Dalga boyu (metre):

Teknenin hızı (knot)

Rota (T°):

Yelkenli seyir:

Motorlu seyir:

Barometre notları:

Diğer notlar:

